

SIMPOZIJ O MASARYKU

(London, 11. do 16. decembra 1986)

Od 11. do 16. decembra 1986 je bila na londonski univerzi, v organizaciji **School of Slavonic and East European Studies**, konferenca o T. G. Masaryku ob 50-letnici njegove smrti, ki bo 14. septembra 1987. T. G. Masaryk je bil eden od ustanoviteljev SSEES in je s svojim uvodnim predavanjem leta 1915 začel delo šole.

Organizatorji so na konferenco povabili več kot 50 strokovnjakov z različnih področij (literarne zgodovinarje, filozofe, sociologe, zgodovinarje, politologe) iz Velike Britanije, Združenih držav, Kanade, Nemčije, Nizozemske, Avstrije in Jugoslavije. Konferenca sta se udeležili tudi Masarykovi vnukinja, umetnostna zgodovinarica dr. Anna Masarykova in njena sestra Herberta. Povabili so tudi sina Roberta Setona-Watsona, Christopherja, Sylvio Crane in Joan Stevenson, ki so Masaryka osebno poznali, kar je dalo srečanju poseben pečat. Škoda, da se srečanja niso mogli udeležiti znanstveniki iz Českoslovaške, kar je morda srečanje nekoliko osiromašilo.

Program je bil razporejen na pet dni, vsak dan pa razdeljen tematsko: Masaryk-politik, Masaryk-mislec, Masaryk in Marx, Masaryk in njegov odnos do Judov, Masaryk-pisec in kot zadnje poglavje, Masaryk kot človek.

Prvi blok — Masaryk kot politik oziroma njegov delež v avstroogrski politiki, s posebnim poudarkom na njegovem prispevku pri delu v avstrijskem parlamentu 1891—1893 skupaj s Kramářom in Kaizlom ter v letih 1906—1914. Začel ga je profesor **Stanley B. Winters** (New Jersey Institute of Technology) z referatom »Masaryk in Kramář: Dolgoletno prijateljstvo in rivalstvo«. O Masarykovem političnem delu v dunajskem parlamentu in v češki javnosti pred 1907 je govorila **Maria L. Neudorfl** iz Ottawe; o nadaljnjem delovanju pa **Bruce M. Garver** (University of Nebraska, Omaha) z naslovom »Masaryk in češka politika od 1906 do 1914«. Referat politologinje **Eve Schmidt-Hartmann** (Collegium Carolinum, München) »Zmote realizma: Nekaj problemov Masarykovega pristopa k češkim nacionalnim aspiracijam« je bil posebej zanimiv in polemičen, saj je Masarykovo doktrino prikazala kot zelo problematično, če že ne dvomljivo. Izhajala je predvsem iz 1895. leta izšlega dela »Češko vprašanje«. O Masarykovem pojmovanju nacionalne identitete je govoril **Roman Szporluk** (University of Michigan); prikazal je Masarykov prispevek k pojmovanju pravice malega naroda s posebnim ozirom na Poljake, Ruše in Ukrajince. **Anna M. Drabek** (Akademija znanosti, Dunaj) je svoj referat posvetila Masarykovim parlamentarnim prizadevanjem za reformo pravnega študija na avstrijskih univerzah (1891—1893). **Paul C. Latawski** (New England College) pa je govoril o pravici narodov do samoodločbe ter o problematiki diskrepance med državnimi in etničnimi mejami. O Masarykovi politični dejavnosti po letu 1918 je najprej spregovoril **Victor S. Mamatey** (University of Georgia), ki je prikazal predvsem Masarykovo sodelovanje z Wilsonom v letih 1918 oziroma 1919. Prav tako zanimiv referat je imel **Gordon Wightman** z Univerze v Liverpoolu, ki je govoril o Masaryku in češkoslovaški legiji v Rusiji, medtem ko je **W. V. Wallace** orisal odnos Masaryka in Beneša, predvsem ob nastajanju Českoslovaške.

Drugi blok je bil posvečen Masaryku kot mislecu: o vplivu Karla Havlička na Masarykova politična razmišljanja je imela referat **Barbara Reinfeld** (New York Institute of Technology), medtem ko je o vplivu Herderja na Masaryka govoril profesor **Frederick M. Barnard** (University of Western Ontario) »Humanizem in titanizem: Masaryk in Herder«. O vplivih Kantove filozofije na Masarykova filozofska naziranja je imel referat **Roger Scruton** z Univerze v Londonu (Birkbeck College), medtem ko je **A. Van den Belt** (Univerza v Utrechtu) opisal »Moralno razliko med osebnim in strukturalnim nasiljem: Masarykova kritika dokazov v. Nezavisle listy«. **Robert B. Pynsent** (SSEES, University of London) je imel referat o Masaryku in njegovem odnosu do literarnega gibanja ob koncu 19. stoletja na Češkem, do dekadence, medtem ko je **Benjamin Page** (Quinnipiac College) v referatu prikazal temeljne točke Masarykove socialne filozofije, ki jo je orisal zlasti v delu »Samomor kot množični pojav moderne civilizacije«. O Masaryku in njegovem odnosu do Rusije je imel referat profesor **Hans Lemberg** (Univerza Marburg), **Rolf H. W. Theen** (Purdue University) pa je prikazal Masarykovo interpretacijo ruskega populizma.

O delavskem gibanju in o Masarykovem odnosu do socializma oziroma marksizma je dokaj enostavno in poenostavljeno govoril **Ivan Pfaff** (Bonn), medtem ko je imel **Jacques Rupnik** (Pariz) zelo zanimiv referat o Masarykovem prispevku oziroma vplivu na češko socialistično gibanje.

Izredno zanimiv blok je bil posvečen tudi judovskemu vprašanju na Češkem, odnosu Masaryka do Judov, pa tudi njegovemu sodelovanju v Hilsnerjevi aferi 1899/1900. O tem so — zelo zanimivo in pregledno — spregovorili **Stephen Beller** (Cambridge), **Hillel J. Kieval** (University of Washington) ter **M. A. Riff** (New York). O odnosu Masaryka do Nemcev na Češkem pa je govoril **Fred Hahn** (New York).

O kulturno-literarni dejavnosti Masaryka so spregovorili **Josef Fronek** (University of Glasgow) »Masaryk in praška šola strukturalizma«, **Hana Voisine-Jechova** (Sorbonne) o Masarykovi stilistični praksi v okvirih realističnih tendenc v češki literaturi, medtem ko je **David Short** (SSEES) analiziral Čapkovno delo »Pogovori z Masarykom«. Masarykov odnos do ruske literature so orisali **J. I. Scanlan** (Ohio State University) »Masaryk kot interpret ruske filozofije«, **P. I. Trensky** (Fordham University) z referatom o Masaryku in Dostojevskem, **A. Mestan** pa o Masaryku in njegovem odnosu do Tolstojja in Gorkega. Sama sem imela referat o Masarykovem vplivu na slovensko inteligenco v letih od 1895 do 1914.

Najzanimivejši del konference je bil gotovo zaključni razgovor, v katerem so o svojih spominih in osebnih vtisih o Masaryku spregovorili **dr. Anna Masarykova**, **Herberta Masarykova**, **Joan Stevenson**, **Sylvia Crane** in **Christopher Seton-Watson**. V pripravi je zbornik, v katerem bodo objavljeni najzanimivejši referati s konference.

Irena Gantar Godina

VI. MEDNARODNI KONGRES O POVEZAVAH MED OBEMA JADRANSKIMA

OBALAMA: I RAPPORTI POLITICI E DIPLOMATICI

(Ancona, Jesi, Fabriano, Senigallia, San Marino, 1.—4. marca 1987)

V pokrajini Marke je bil v prvih dneh meseca marca t.l. s sedežem v Jesiju šesti kongres o povezavah med deželami na obeh straneh Jadranskega morja. Delovni program se je v obliki potujočega kongresa odvijal v mestih Ancona, Jesi, Fabriano, Senigallia in San Marino, kjer se je zaključil. Potujoči kongresi na to temo so se začeli že leta 1971 v mestih Brindisi, Lecce in Taranto (Momenti e problemi della storia delle due sponde adriatiche), se 1976 prenesli v Bari in Trani (Le relazioni religiose e chiesastico-giurisdizionali), prešli nato leta 1978 v Foggio in na polotok Gargano (I rapporti demografici e popolativi); se 1980 odvijali v Lanciano, Atri, Chieti in L'Aquila (Le relazioni economiche e commerciali) ter so leta 1984 dosegli Vasto, San Salvo, Ortono, Chieti in Termoli (I rapporti culturali ed artistici), torej Abruzzo in pokrajino Molise, kjer še žive znane kolonije slovanskih doseljencev iz začetka 16. stoletja.¹ Zaključuje jih kongres, o katerem govori to poročilo s temo o političnih in diplomatskih povezavah (I rapporti politici e diplomatici). Z njim se torej končuje vrsta znanstvenih srečanj številnih zgodovinarjev in drugih znanstvenikov, ki proučujejo tovrstno problematiko.

Prevladovali so, razumljivo, gostitelji, njim pa so po številu sledili jugoslovanski referenti iz različnih univerzitetnih središč. Sodelovali so še angleški, francoski (F. Thiriet iz Strasbourg, J. M. Martin s. Sorbone, J. Hocquet iz Lilla), belgijski (CH. Verlinden) in nemški oziroma avstrijski (P. Bartl iz Münchna, P. Streiner iz Berlina, K. Wotzelcka z Dunaja) zgodovinarji. V zvezi s temi kongresi in z izdajanjem tematskih zbornikov za vsak kongres posebej² je njihov pobudnik in organizator prof. Pier Fausto Palumbo iz Rima ustvaril tudi poseben center za študij jadranske zgodovine in civilizacije (Centro di studi sulla storia e la civiltà adriatica). Vsem kongresom je bil poglobilni cilj osvetliti temeljna vprašanja, ki naj bi jih zajela programirana obsežna zbirka virov (Codice diplomatico della relazioni fra le due sponde adriatiche). Zbirka virov naj bi izhajala v več serijah in objavljala najpomembnejše gradivo o povezavah jadranskih dežel skozi stoletja. Na italijanski strani v povezavi s tem in zavoljo nadaljnjih raziskav nameravajo osnovati še poseben center, ki naj bi imel sedež prav v Markah, kjer je razvijal te študije tudi prof. S. Anselmi. Z italijanske strani so dali temu zaključnemu kongresu poseben poudarek. Bil je pod visokim patronatom predsednika republike, obeh zbornic parlamenta, predsedstva vlade in ministrstev za zunanje zadeve, notranjo politiko in za kulturo. V častnem odboru kongresa je bilo kar 62 oseb najvišjega državnega in pokrajinskega političnega ter kulturnega življenja in cerkve (npr. A. Fanfani, N. Jotti, B. Craxi, A. Forlani, G. Andreotti, O. L. Scalfaro, A. Gullotti in drugi). Posebej je poudariti, da je celotno organizacijo kongresa prevzela državna pokrajinska uprava in je številni izvršilni

¹ Prim. poročila v ZC 26 (1972), str. 143—146; ZC 31 (1977), str. 226—228; ZC 32 (1978), str. 338—340; ZC 34 (1980), str. 230—232; ZC 38 (1984), str. 142—143.

² Momenti e problemi della storia delle due sponde adriatiche, Atti del 1° Congresso internazionale sulle relazioni fra le due sponde adriatiche (Brindisi—Lecce—Taranto, 15—18 ottobre 1971), Lecce 1973; Le relazioni religiose e chiesastico — giurisdizionali, Atti del Congresso di Bari: 29—31 ottobre 1976, Roma 1979; I rapporti demografici e popolativi, Atti del Congresso di Foggia e Gargano: 5—8 ottobre 1978, Roma 1981; Le relazioni economiche e commerciali, Atti del Congresso di Lanciano—Atri—Chieti—L'Aquila: 13—17 aprile 1980, Roma 1983; referati petega kongresa so že v tisku.